

сферах, які є найбільш важливими для громадян і мають найкращий потенціал для поліпшення, а також забезпечує конструктивні стимули для вжиття відповідних заходів відповідальними сторонами [3]. З огляду на це, можемо сказати, що така форма аудиту може проводитись у будь-якій галузі економіки, яка цього потребуватиме, незалежно від форми власності підприємства, при цьому використовувати загальноприйняті стандарти, а також буде здійснювати позитивний вплив на його функціонування.

Взявши до уваги міжнародний досвід, ми бачимо, що аудит ефективності є поширеною формою аудиту. До прикладу, у Сполучених Штатах Америки, Канаді, Великій Британії він є систематичним процесом, а отже, відбувається не одноразово, а з певною періодичністю. Інформація, яка надається у звітах, призначена не лише для отримання оцінки результатів діяльності, а і для того, щоб уряд міг зробити корективи у своїй діяльності. При наступній перевірці аудиторі аналізують виконання рекомендацій, які були надані в попередньому звіті. Слід відзначити, що аудит ефективності в цих країнах має своє нормативно-правове регулювання, яке дає можливість аудиторам діяти більш професійно, на основі відповідних стандартів.

Необхідність аудиту ефективності в сучасному світі зумовлена конкуренцією в приватному секторі та вищим попитом на краще управління. У свою чергу, і прагнення компанії мати високий статус на ринку та здійснювати свою діяльність більш ефективно є ще одним фактором для розвитку цієї форми аудиту.

Отже, аудит ефективності має свою певну історію становлення та розвитку: своє підґрунтя та напрацювання щодо вдосконалення. На нашу думку, Україна має всі можливості для його активного проведення. Спираючись на міжнародну практику, можемо зауважити, що розробка чіткого нормативно-правового регулювання аудиту ефективності для встановлення правил, процедур його проведення (можлива імплементація стандартів INTOSAI), створення освітніх програм для підвищення кваліфікації аудиторів, адже така форма аудиту вимагає більшого досвіду та знань, при цьому стимулювання суспільного інтересу за діяльністю уряду (особливо в витратах з бюджету), а також зацікавленість самого уряду в його проведенні для здійснення своєї діяльності більш ефективно, економічно та результативно – пришвидшить розвиток аудиту ефективності в Україні.

Список використаної літератури: 1. The Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts URL: <https://www.internationalbudget.org/publications/united-nations-intosai%E2%80%99s-lima-declaration-of-guidelines-on-auditing-precepts>. 2. Порядок проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту ефективності виконання бюджетних програм : Постанова Кабінету Міністрів № 1017 від 10 серпня 2004 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/7850294>. 3. Слободяник Ю. Б. Державний аудит ефективності: проблема визначення критеріїв. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 28 грудня 2018 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 166-169. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35180/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_28-12-2018.pdf#page=166.

УДК 657

І. С. Давиденко, здобувач вищої освіти, група МФАМп-201

Науковий керівник: **Т. А. Гоголь**, д-р екон. наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ

Ключові слова: *аудит, міжнародні стандарти аудиту, розвиток аудиту, міжнародна федерація бухгалтерів.*

Розвиток аудиту у світі має довгий історичний шлях, в процесі якого відбувалися його становлення, визначення економічних засад, формування нормативно-правової бази.

Формування нормативної бази у вигляді міжнародного набору стандартів аудиту почалося з 1969 року з публікації звітів, присвячених міжнародному аудиту, які були підготовлені Міжнародною дослідницькою групою бухгалтерів на основі порівняння

ситуації в Канаді, Великій Британії та США. Необхідність формування єдиної нормативної бази зі стандартів бухгалтерського обліку й аудиту стало результатом створення в 1973 році Комітету з міжнародних стандартів фінансової звітності й поставлених питань щодо створення аналогічного органу в галузі аудиту.

Створення Комітету з міжнародних стандартів аудиту (IAudSC) і формування нормативної бази зі стандартів аудиту було обґрунтовано в 1978 році в книзі директора з бухгалтерських досліджень AICPA Моріса Муніца «Міжнародні стандарти аудиту» [1]. Після обговорення питань організації необхідного органу, який буде здійснювати видання, розміщення, впровадження і дотримання високоякісних професійних стандартів аудиту наприкінці 1970-х років Рада Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) створила Комітет з міжнародної аудиторської практики (IAPC - International Auditing Practices Committee), який мав стати постійним комітетом Ради МФБ, а потім і Правління МФБ (у травні 2000 року Раду МФБ перейменували на Правління МФБ) [1].

Новостворений Комітет з міжнародної аудиторської практики в період з 1980 по 1991 рік випустив Міжнародне керівництво з аудиту (IAG) і доповнення до нього, а також у 1991 році перший Міжнародний стандарт аудиту (МСА).

На початку 2000-х років відбулися зміни в перейменуванні міжнародних організацій, які мають на меті видання і опублікування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, а також стандартів аудиту. У 2000 році Комітет було перейменовано на Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board — IASB), а в 2003 році IAPC був перейменований в Міжнародну раду зі стандартів аудиту та підтвердження достовірності інформації (IAASB). І вже 1 січня 2003 року IAASB безкоштовно розмістив повний текст Міжнародних стандартів аудиту на своєму вебсайті і заявив, що всі майбутні остаточні декларації будуть публікуватися безкоштовно в режимі онлайн. Доступ до публікацій IAASB надається користувачам, які зареєструвалися на сайті МФБ [1].

Крах компанії Enron (у 2001 році) та подальші скандали з фінансовою звітністю інших великих компаній викликали в Європейському Союзі заклики до подальшої перевірки фінансової звітності, обов'язкового аудиту, корпоративного управління та ринків цінних паперів. Протягом останніх років (після 2001 року) довіра інвесторів до ринків капіталу в усьому світі підірвалася, а довіра до аудиторської професії зруйнувалася. Наслідки Enron та відповіді США на відновлення довіри інвесторів, Закон Сарбейнса-Окслі (SOA) та проблеми фінансової звітності ЄС вимагали перегляду пріоритетів ЄС щодо обов'язкового аудиту в рамках ініціатив Комісії щодо покращення корпоративного управління.

Для зміцнення ролі і функцій аудиту в країнах ЄС в 2003 році Європейська комісія опублікувала повідомлення «Посилення обов'язкового аудиту в Європейському Союзі» (COM/2003/286), в якому визначила, що з 2005 року необхідно використовувати МСА для всіх обов'язкових аудитів в ЄС. Це повідомлення було випущено разом із пресрелізом "Аудит звітності компаній: Комісія визначає десять пріоритетів для підвищення якості та захисту інвесторів, в якому описані короткострокові (2003-2004 роки) і середньострокові (2004-2008 роки) пріоритети плану дій щодо обов'язкового аудиту для країн ЄС [2].

Інші країни, такі як Велика Британія та Ірландія також прийняли рішення щодо прийняття до впровадження Міжнародних стандартів аудиту (МСА), випущених Радою з міжнародних стандартів аудиту і гарантій (IAASB) і їх обов'язкового використання з 2005 року.

Географічне розширення застосування міжнародних стандартів аудиту у світі стало передумовою необхідності оновлення і переформатування Міжнародних стандартів аудиту (МСА) з метою покращення їх зрозумілості й гармонізації з нормативною базою ЄС (Директивами ЄС). Результатом такої роботи у 2009 році було завершення проекту Ради з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності (IAASB) «Проект ясності», в якому містяться рекомендації щодо розробки аудиторських планів і дій для забезпечення ефективного проведення аудиту відповідно до уточнених і оновлених МСА [3].

З появою оновлених і змінених МСА Великобританія та Ірландія (UK and Ireland) здійснюють відповідне оновлення британських та ірландських стандартів аудиту ISAs (UK and Ireland) і ISQC (UK and Ireland) з урахуванням нових міжнародних стандартів аудиту на

2010 рік, а також видали «Резюме основних змін у нових МСА (Великобританія та Ірландія)» для розуміння відповідних змін [1].

Постійні зміни й удосконалення міжнародних стандартів аудиту, розуміння відмінностей за формою і змістом національних стандартів з аудиту та супутніх послуг, які опубліковані і діють у багатьох країнах світу зумовлюють знаходження шляхів і напрямів гармонізації аудиторської практики на міжнародному рівні. Комітет з міжнародної аудиторської практики (ІАРС) розуміє наявні відмінності та розробляє і видає міжнародні стандарти аудиту, які призначені для міжнародного визнання.

Отже, працюючи в інтересах суспільства, Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) робить свій внесок у розвиток, прийняття і впровадження міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості високої якості насамперед через підтримку Ради з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (ІААСБ). МФБ надає людські ресурси, послуги з технічного менеджменту, зв'язку та фінансування цієї незалежної Ради з розробки стандартів, а також допомагає їй у висуванні та підборі членів Ради. За 30-річну історію ІААСБ (з 1991 року) опублікував 32 Міжнародних стандарти аудиту (МСА) і близько 20 заяв з міжнародної аудиторської практики та інші декларації з таких тем, як контроль [4, 5]. МСА були розроблені при активній участі громадськості, з метою гарантування вирішення і врахування питань, які викликають найбільшу заклопотаність громадськості та ринків. Понад 100 країн нині використовують або знаходяться в процесі прийняття або включення МСА в свої національні аудиторські стандарти. Дедалі більше національних регулюючих органів приймають фінансову звітність, яка підлягає аудиту з використанням МСА.

Список використаних джерел: 1. Knowledge guide to International Standards on Auditing (ISA). URL: <http://surl.li/asmge>. 2. Повідомлення Комісії до Ради та Європейського парламенту – Посилення обов'язкового аудиту в ЄС /* COM/2003/0286 остаточний */ Офіційний вісник 236, 02/10/2003 Рр. 0002–0013. URL: <http://surl.li/asmgv>. 3. IAASB - Clarity project update. URL: <https://www.iaasb.org/publications/iaasb-clarity-project-update>. 4. International auditing and assurance standards board: a brief history of its development and progress. URL: https://www.ifac.org/system/files/downloads/IAASB_Brief_History.pdf. 5. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. URL: <http://surl.li/qwyu>.

УДК 657

А. А. Кухтій, здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: **О. С. Сакун**, д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОСНОВИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ БЮДЖЕТОМ ЩОДО ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: аудит, податок на прибуток, розрахунки з бюджетом.

Одним з основних джерел наповнення державного бюджету виступає податок на прибуток. Важливим аспектом у цьому контексті є відповідність інформації підприємств, наведеної в декларації з податку на прибуток, про доходи, витрати, та визначений податок на прибуток вимогам чинного податкового законодавства щодо їх визнання, оцінки та порядку класифікації. Аудит розрахунків з бюджетом щодо податку на прибуток підприємства таким чином сприяє наповненню державного бюджету.

Податковим кодексом України встановлено перелік платежів до бюджету, порядок їх нарахування та терміни сплати. Усі податки та інші обов'язкові платежі обліковуються в розрізі їх видів, тому основними напрямки аудиту розрахунків по всіх видах податків є [1, ст. 125]:

- 1) перевірка повноти нарахування платежів (чи включено підприємство до реєстру платників певного податку, правильність визначення фактичного оподаткованого обороту та ставки податку, правомірність застосування пільг з оподаткування);
- 2) перевірка повноти та своєчасності сплати платежів до бюджету;
- 3) контроль відображення в бухгалтерському обліку операцій за всіма видами розрахунків;